

Az Euro 2020 észlelt hatásai: a budapesti lakosok előzetes és az eseményt követő percepcióinak összehasonlító elemzése

Perceived impacts of Euro 2020: A comparative analysis of Budapest residents' pre- and post-event perceptions

Polcsik Balázs¹, Laczkó Tamás², Perényi Szilvia³

¹Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem,
Sporttudományok Doktori Iskola, Budapest

²Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar, Pécs

³Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem,
Sportmenedzsment Tanszék, Budapest

E-mail: polcsik.balazs@gmail.com

Összefoglaló

Jelen kutatás az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) labdarúgó Európa-bajnokságának (Euro 2020) várt és ténylegesen észlelt hatásait vizsgálja egy rendező város, Budapest lakosainak véleménye tükrében, tekintettel a rendezvény előtti és az azt követő időszakokra. A tanulmány célja (1) megismerni a budapesti felnőtt lakosoknak az Euro 2020 mérkőzéseikhez való viszonyát, (2) feltárni, hogy a helyi lakosok hogyan és milyenek észlelik a sportesemény közösségre gyakorolt hatásait a rendezvény előtt és után, valamint (3) összehasonlítani a két adatgyűjtési időszak közötti észlelési különbségeket. Az adatokat telefonos interjúk segítségével gyűjtöttük két különböző időpontban: esemény előtt közvetlenül ($N_1 = 1\ 003$) és 6 hónappal az esemény után ($N_2 = 1\ 002$). A helyi lakosok esemény előtti és utáni percepcióinak összehasonlítása érdekében egyirányú MANOVA-tesztet használtunk. Az eredmények alapján elmondható, hogy mind a pozitív és mind a negatív hatások megítélésének mértéke csökkent a sporteseményt követően. A helyi lakosok az Euro 2020 lebonyolítása után a gazdasági és a társadalmi előnyöket alacsonyabb mértékűnek ítélték, mint ahogyan azt az esemény előtt várták. A gazdasági költségekkel, a közlekedési problémákkal és a biztonsági kockázatokkal szembeni rendezvény előtti félelmek is változtak, ugyanis ezekre a negatív hatásokra vonatkozó állítások megítélésének erőssége szignifikánsan csökkent az Európa-bajnokságot követően. A fogadó város lakosaira vonatkozó fel-

mérések eredményei segíthetnek abban, hogy a sportesemények egyre inkább szolgálni tudják a helyiek igényét, aggodalmaikra válaszokat és megoldásokat tudjanak adni.

Kulcsszavak: hazai rendezésű sportesemények, Euro 2020, Budapest, pre-post észlelés, helyi lakosok

Abstract

This study examines the anticipated and perceived impacts of the Union of European Football Associations' (UEFA) European Football Championship (Euro 2020) on the perceptions of the residents of Budapest, a host city, in the pre- and post-event period. The study aims to (1) understand the attitudes of the adult population of Budapest towards the Euro 2020 matches, (2) explore how local residents perceive the impacts of the championship on the community before and after the event, and (3) compare the differences in perceptions between the two data collection periods. Data were collected via telephone interviews in two different stages right before the event ($N_1 = 1\ 003$) and six months afterwards ($N_2 = 1\ 002$). A one-way MANOVA test was used to compare local residents' perceptions pre- and post-event. The results show that both positive and negative perceptions of the impacts dropped after the event. Local residents perceived economic and social benefits following Euro 2020 as being lower than they had expected beforehand. Pre-event fears of economic costs, traffic problems and security risks also changed; In

fact, the strength of perceptions of these negative impacts fell significantly after the championship. Findings from surveys of host city residents can aid in ensuring that sporting events increasingly serve the needs of local people and provide answers and solutions to their concerns.

Keywords: sports mega-events, Euro 2020, Budapest, local residents' perceptions pre-/post-event

Bevezetés

A különféle méretű sportesemények gazdasági, társadalmi, környezeti hatásai eltérő módon és mértékben jelentkezhetnek a különböző szervező országokban (Graeff és Knijnik, 2021; Győri, 2020; Mair és mtsai, 2023; Taks és mtsai, 2015). A hatások mérésére számos eljárás került kidolgozásra (Keane és mtsai, 2019; Perényi és mtsai, 2023b), azonban nincs általánosan, egységesen elfogadott mérőeszköz a sportesemények észlelt hatásainak elemzéséhez (Kim és mtsai, 2015; Polcsik és Perényi, 2022; Taks és mtsai, 2020).

A hatások vizsgálata mellett az elmúlt évtizedekben központi tudományos kérdéssé vált az is, hogy a sporteseményeket fogadó város lakosainak mi a személyes és szubjektív véleménye a megrendezett sporteseményekhez köthető hatásokról (Kaplanidou, 2021; Polcsik és Perényi, 2020, 2022). A sportesemények észlelt hatásaival kapcsolatos percepciók az egyénnek az eseményt megelőző várakozását és az esemény alatt és után ténylegesen megszerzett tapasztalatait tükrözik (Twynham és Johnston, 2004).

A helyi lakosok percepcióit vizsgáló legtöbb kérdőívben vannak közös dimenziók; a fogadó városi társadalom véleményét vizsgálva, általában különbséget tesznek a pozitív és a negatív hatások között (Taks és mtsai, 2020; Polcsik és Perényi, 2022). Vizsgálják például a gazdasági és turisztikai előnyöket (Balduck és mtsai, 2011; Kaplanidou és mtsai, 2013), amelyek potenciálisan a gazdaság növekedését eredményezhetik a helyi vállalkozásokon keresztül (Kim és mtsai, 2015), valamint a turizmusfejlesztést (Kaplanidou és mtsai, 2013; Vetitnev és Bobina, 2017) és a városmarketing, imázsépítés területét (Caiazza és Audretsch, 2015; Garbacz és mtsai, 2017; Oshimi és mtsai, 2016). A sportesemények által generált társadalmi előnyökkel kapcsolatban a fogadó közösség tagjainak kohézióját, valamint a büszkeség és a nemzeti identitás érzésének változását vizsgálják (Helsen és mtsai, 2022; Kim

és Walker, 2012; Mourão és mtsai, 2022). A negatív társadalmi hatások dimenzióin keresztül azt mérik, hogy a sportrendezvény milyen mértékben zavarja meg a fogadó város lakosainak mindennapi életét (Taks és mtsai, 2020), egyrészt a sportesemény által okozott közlekedési és parkolási problémák tekintetében (Balduck és mtsai, 2011; Kim és mtsai, 2015); másrészt a biztonsági kockázatokkal kapcsolatosan például a futballhuliganizmus és a tüntetések vonatkozásában (Hermann és mtsai, 2013; Vico és mtsai, 2019); illetve a terrorizmus veszélyéhez köthető véleményekre vonatkozóan (Kim és mtsai, 2015). A gazdasági költségek dimenziói a megnövekedett beruházási ráfordításokra (Vetitnev és Bobina, 2017), a közpénzből finanszírozott stadionfejlesztésekre (Vico és mtsai, 2019), az új létesítményeknek az eseményt követő kihasználtsági szintjének észlelésére (Polcsik és mtsai, 2022b) kérdeznek rá.

A korábbi nemzetközi kutatások két vagy három különböző időpontban történő adatgyűjtéssel, általában a fogadó város lakosaira vonatkozóan nem reprezentatív mintán, az adatok időbeli összehasonlításával vizsgálták a helyiek véleményét. Nincs konszenzus azonban az eseményhez kapcsolódó adatgyűjtés időkereteit illetően. A kutatások különböző időintervallumokat használtak (Helsen és mtsai, 2022; Polcsik és Perényi, 2022). Balduck és munkatársai (2011) a Tour de France Gentbe érkező szakasza előtt és utána egy héttel gyűjtöttek adatokat. Kim és munkatársai (2006), valamint Kim és Petrick (2005) a 2002-es labdarúgó világbajnokság előtt és alatt, majd három hónappal később vették fel az adatokat. A 2016-os olimpiai és paralimpiai játékok észlelt hatásait az esemény alatt és hat hónappal az esemény után (Taks és Rocha, 2022), míg Lorde és munkatársai (2011) szintén hat hónappal a 2007. évi krikett-világbajnokság után vizsgálták a helyi lakosok percepcióit.

A korábbi kutatások szerint a sportesemények észlelt hatásainak megítélése idővel változhat (Gursoy és mtsai, 2011; Helsen és mtsai, 2022; Polcsik és Perényi, 2022); az esemény előtti, lehetséges pozitív hatásokat általában pozitívabban értékelik, mint a sportrendezvényt követően (Hermann és mtsai, 2013; Kim és Petrick, 2005; Lorde és mtsai, 2011). A várt negatív hatásokat előzetesen gyakran túlzóan ítélik meg, majd minimalizálják azokat az eseményt követően (Kim és mtsai, 2006; Lorde és mtsai, 2011; Oshimi és mtsai, 2016). Vannak példák az eseményt követően tapasztalt hatások még pozití-

vabb észlelésére is, például a közösségi és a nemzeti büszkeség, valamint a hazaszeretet érzése kapcsán (Helsen és mtsai, 2022; Kaplanidou és mtsai, 2013; Mourão és mtsai, 2022). Mindemellett a negatív hatások egyes mutatóinak fordított tendenciájára is rámutattak például a gazdasági költségek észlelésének vonatkozásában, amelyeket a helyi lakosok negatívabbnak gondoltak az események után (Gursoy és mtsai, 2011; Kim és Petrick, 2005). Összességében tehát nincsenek következetes eredmények a helyi lakosok eltérő hatás-észleléseivel kapcsolatban.

A korábbi nemzetközi tanulmányok különböző típusú sporteseményeket vizsgáltak, például az olimpiai játékokra (Gursoy és mtsai, 2011; Taks és mtsai, 2020; Waitt, 2003) vagy a FIFA labdarúgó világbajnokságokra (Hermann és mtsai, 2013; Kim és Petrick, 2005; Ohmann és mtsai, 2006) fókuszáltak. Csekély számban foglalkoztak az Európa-bajnokság labdarúgó mérkőzéseit rendező városok lakosai véleményének feltárásával (Garbacz és mtsai, 2017; Polcsik és mtsai, 2022a; Polcsik és mtsai, 2022b), továbbá az előzetes és az eseményt követő lakossági vélemények összehasonlítását még nem vizsgálták a szakirodalom szerint.

Tekintettel arra, hogy Budapest a nemzetközi sporteseményekre pályázó városok körének elismert tagja, valamint a legtöbb hazai rendezésű kontinentális- és világesemény helyszíne (Garamvölgyi és Dóczi, 2021; Polcsik és mtsai, 2022b), ezért a helyi közösség véleményének ismerete kiemelten fontos; egyrészt az események hatásainak az észlelési szintje eredményezi azt, hogy a lakosok támogatják vagy ellenzik az adott sportesemény lakókörnyezetükben történő szervezését (Gursoy és Kendall, 2006; Kaplanidou, 2021), másrészt a „Budapest 2024” olimpiai pályázat társadalmi támogatottságának gyengülése és sikerelensége is elsősorban a fővárosi lakosok percepcióihoz kapcsolódott (Perényi és mtsai, 2023a).

Jelen kutatás az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) labdarúgó Európa-bajnokságának (Euro 2020) várt és ténylegesen észlelt hatásait vizsgálja egy rendező város, Budapest lakosainak véleménye tükrében, tekintettel a rendezvény előtti és az azt követő időszakra. A tanulmány célja (1) megismerni a budapesti felnőtt lakoságnak az Euro 2020 mérkőzéseire való viszonyát, (2) feltárni, hogy a helyi lakosok hogyan és milyenek észlelik a sportesemény közösségre gyakorolt hatásait a rendezvény előtt és után, valamint (3) összehasonlítani a két adatgyűjtési időszak közötti észlelési különbségeket.

Anyag és módszerek

A koronavírus-járvány miatt elhalasztott 2020-as labdarúgó Európa-bajnokság a pandémia időszakának bizonytalanságaival terhelttel valósult meg (Ludvigsen és Hayton, 2022). A résztvevő 24 nemzeti válogatott 51 mérkőzést játszott 11 különböző európai városban 2021. június 11. és július 11. között. Budapesten a Puskás Arénában három csoportmérkőzést (június 16., 20., 24.) és egy nyolcaddöntőt (június 28.) rendeztek, ahol nézőtéri korlátozás nélkül, védettségi igazolvánnyal lehetett részt venni az eseményen (Polcsik és mtsai, 2022b). Az ismételt keresztmetszeti adatgyűjtés a budapesti lakosok reprezentatív mintáján (N=2 005, 18 év feletti felnőtt lakosság) történt nem, életkor és lakóhely figyelembevételével telefonos megkérdezéssel, közvélemény-kutató cég bevonásával. Az adatokat két különböző időpontban gyűjtöttük: az első közvetlenül a mérkőzések kezdete előtt (2021. június) (N₁=1 003), míg a második mintavétel időpontja hat hónappal a sportesemény után (2021. december) (N₂=1 002) – hasonlóan Lorde és munkatársai (2011) és Taks és Rocha (2022) kutatásához – valósult meg, biztosítva a távolságot az eseményt követően. A kutatás kérdőívében integrált, többdimenziós – pozitív és negatív hatásokat mérő – megközelítést alkalmazó, magyarországi viszonyokra adaptált, az Euro 2020 esemény előtti hatásait vizsgáló skálát alkalmaztunk (Polcsik és mtsai, 2022b). Megerősítő faktoranalízist (CFA) végeztünk, hogy megvizsgáljuk az esemény előtti kutatás modelljének (Polcsik és mtsai, 2022b) az illeszkedését a második adatgyűjtés adataihoz. Az illeszkedési indexek alapján ($\chi^2/df=539$ (125); $p<0,001$, CFI=0,959, TLI=0,949, RMSEA=0,061, SRMR=0,058) a mérési modell illeszkedik a második mintavétel adataihoz. A faktorokra számított CR (0,67 és 0,92 között) és AVE (0,52 és 0,82 között) megbízhatóságot és konvergencia érvényességet mutat (Hu és Bentler, 1999). Az itemeket 5 pontos Likert-skálán mértük (1: egyáltalán nem ért egyet, 5: teljes mértékben egyetért). A lakosok percepcióit vizsgáló 19 állítás 5 faktorba rendeződik. Gazdasági és turisztikai előnyök (5-item), társadalmi interakciók (5-item), közlekedési problémák (3-item), biztonsági kockázatok (3-item), gazdasági költségek (3-item). Ezen a skálán, ahol releváns volt és alkalmazni lehetett (társadalmi interakciók, közlekedési problémák, biztonsági kockázatok) minden állítás „én” /vagy „nekem” kifejezéssel volt megfogalmazva, Taks és munka-

1. táblázat. A válaszadók szocio-demográfiai jellemzői
Table 1. Respondents' demographic profile

Teljes minta	Esemény előtt N1=1 003 (N, %)	Esemény után N2=1 002 (N, %)
Nem		
férfi	448 (44,7)	449 (44,8)
nő	555 (55,3)	553 (55,2)
Korcsoport		
18-29 év	196 (19,5)	195 (19,5)
30-39 év	209 (20,8)	210 (21,0)
40-49 év	146 (14,6)	148 (14,7)
50-59 év	151 (15,1)	150 (15,0)
60-69 év	148 (14,8)	149 (14,8)
70 év felett	153 (15,3)	150 (15,0)
Iskolai végzettség		
általános iskola	177 (17,6)	188 (18,8)
középiskola	657 (65,6)	636 (63,5)
főiskola/egyetem	169 (16,8)	177 (17,7)

társainak (2020) módszertani ajánlását követve. A kérdőív tartalmazta az alapvető demográfiai adatokat, mint például a nem, az életkor, és az iskolai végzettség (1. táblázat). A demográfiai adatok mellett mértük a kutatás szempontjából relevánsnak számító olyan változókat, mint például az esemény követési szándéka, valamint a mérkőzéseken történő részvétel.

A pozitív hatásokkal (10-item) kapcsolatos (gazdasági és turisztikai előnyök, társadalmi interakciók) véleményeket összevontuk egy pozitív hatások elnevezésű kumulált változóba, míg a biztonsági kockázatokra és a közlekedési problémákra, valamint a gazdasági költségekre vonatkozó állításokat (9-item) egy negatív hatások elnevezésű változóba. A két kumulált változó 1 és 5 közötti értéket vehetett fel, ahol a magasabb értékek jelentették a nagyobb egyetértést a negatív vagy a pozitív hatásokra vonatkozóan.

A helyi lakosok esemény előtti és utáni percepcióinak és az esemény követéséhez kapcsolódó szándékainak összehasonlítása érdekében egyirányú MANOVA-tesztet használtunk. Az adatgyűjtés időpontjait független változónak, míg a lakosok percepcióit mérő állításokat függő változóknak tekintettük. A helyi lakosok percepcióinak azonos időpontra vonatkozó összehasonlítását Wilcoxon-próba segítségével végeztük. A nem-paraméteres próba alkalmazása mellett az szól, hogy a Kolmogorov-Smirnov és a Saphiro-Wilk tesztek szerint a faktorcsoportok, valamint a kumulált változók értékei nem követik a normál eloszlást.

Eredmények

A sporteseményt megelőzően a válaszadók túlnyomó többsége (87,6%) tudott arról, hogy Budapesten labdarúgó Európa-bajnokságot rendeznek, valamint 53,8%-uk jelezte, hogy valamilyen módon részt vesz az esemény megtekintésében. A helyiek 32%-a tervezte, hogy otthon a televízióban követi a mérkőzéseket, ugyanakkor a különböző közösségi helyszínek, például bárók, éttermek vagy a szurkolói zónák is népszerűnek számítottak; míg a válaszadók 5,4%-a kifejezte az előzetes szándékát arra, hogy ellátogat a stadionba. Az eseményt követő felmérés szerint a válaszadó budapesti lakosok 54,5%-a kísérte figyelemmel az Európa-bajnokság mérkőzéseit. Többségük a televízión vagy az online média felületein (43,4%) nézte a mérkőzéseket, amelyek mellett a vendéglátó egységekben (11,1%) és a szurkolói zónákban (8,8%) is sokan megfordultak az eseményhez kapcsolódóan. A megkérdezettek 5,7%-a tekintette meg a mérkőzések valamelyikét a Puskás Arénában.

A MANOVA-teszt eredményei szerint a helyi lakosok véleményében jelentős változás következett be a sportesemény észlelt hatásainak értékelésében az eseményt követően (Wilks' lambda = 0,881, F=48,29; p<0,001). Az esemény előtti és utáni észlelések között minden hatás-dimenzió esetében szignifikáns különbséget tapasztaltunk: a gazdasági és turisztikai előnyök (F=8,93; p=0,003), a társadalmi interakciók (F=42,80; p<0,001), a közlekedési problémák (F=154,48;

2. táblázat. Az esemény előtti és utáni észlelések átlagai és a MANOVA-eredményei
Table 2. Means and MANOVA results of pre- and post-event perceptions

Dimenziók	Esemény előtt (N1=1 003)		Esemény után (N2=1 002)		
	M1	M2	M1-M2	F	p
Gazdasági előnyök	3,88	3,73	0,15	8,93	0,003
Társadalmi interakciók	3,55	3,13	0,42	42,80	<0,001
Közlekedési problémák	3,97	3,34	0,63	154,48	<0,001
Biztonsági kockázatok	2,61	2,51	0,23	9,62	0,002
Gazdasági költségek	3,99	3,71	0,29	49,77	<0,001

M: átlag, M1: esemény előtt, M2: esemény után, M1-M2: átlagok különbsége

3. táblázat. Az összesített pozitív és negatív hatásokkal kapcsolatos percepciók összehasonlítása (esemény előtt és után)

Table 3. Comparisons of overall positive and negative perceptions (pre- and post-event).

Összevont dimenziók		M1	M2	M1-M2
Pozitív hatások összesen		3,70	3,47	0,28
Negatív hatások összesen		3,53	3,18	0,36
Wilcoxon	z	4,75	6,99	2,71
	p	<0,001	<0,001	0,007

M: átlag, M1: esemény előtt, M2: esemény után, M1-M2: átlagok különbsége

$p < 0,001$), a biztonsági kockázatok ($F = 9,62$; $p = 0,002$) és a gazdasági költségek ($F = 49,77$; $p < 0,001$) esetében is (2. táblázat). Minden faktor átlagértékei csökkentek az eseményt követően.

Az Euro 2020 mérkőzéseit megelőző várakozásokhoz képest tapasztalt változások egy része pozitívnak, egy része pedig negatívnak minősíthető. Kedvezőtlen irányú változásnak tekinthető, hogy a helyi lakosok az Európa-bajnokság lebonyolítása után a gazdasági és társadalmi előnyöket alacsonyabb mértékűnek tapasztalták, mint ahogyan azt az esemény előtt várták. Ezzel szemben fontos kiemelni, hogy a gazdasági költségekkel, a közlekedési problémákkal és a biztonsági kockázatokkal kapcsolatos félelmek is változtak, ugyanis ezekre a negatív hatásokra vonatkozó állítások megítélésének erőssége az esemény előtt vártakhoz képest szignifikánsan csökkent az Európa-bajnokságot követően.

A változások tényét és irányát megerősíti az összesített pozitív és negatív hatások vizsgálata. A MANOVA-teszt alapján mindkét kumulált változó értéke szignifikánsan csökkent az eseményt követően. A pozitív hatásokra vonatkozó vélemények 6,2%-kal, míg a negatív hatásokkal kapcsolatosak 10%-kal mutattak alacsonyabb értéket az eseményt megelőző várakozásokhoz képest.

A hatás-dimenziók, illetve az összesített mutatók esetében tapasztalható csökkenés mértéke

jelentősen különbözött egymástól. A változás mértékének vizsgálatakor fontos kiemelni, hogy a pozitív hatások összességében szignifikánsan kisebb mértékben csökkentek az Európa-bajnokságot követően, mint a negatív hatások összessége ($z = 2,71$; $p = 0,007$) (3. táblázat). A pozitív hatások közül elsősorban a kedvező társadalmi következményeket becsülték túl, míg a negatív hatásoknál a közlekedési problémákkal szemben fogalmaztak meg magasabb félelmet közvetlenül az eseményt megelőzően.

Wilcoxon-teszttel vizsgáltuk, hogy a fővárosi lakosok mely hatáscsoportokat érezték hangsúlyosabbnak az eseményt megelőzően, illetve azt követően. A tesztek eredményei szerint az esemény összesített pozitív hatásait, az Euro 2020 előtt ($z = 4,75$; $p < 0,001$), és azután is ($z = 6,99$; $p < 0,001$) szignifikánsan kedvezőbbnek ítélték, mint a negatív hatásokat (3. táblázat).

Megbeszélés és következtetések

A sporteseményeket fogadó városi lakosok véleményének ismerete és az esemény irányába mutató társadalmi támogatottság kiemelten fontos kérdés olyan települések esetében, ahol a nemzetközi sportesemények szervezése prioritást élvez a gazdasági, turisztikai, valamint a (sport)infrastrukturális fejlesztésekben. A konti-

mentális- és világesemények rendezésének tekintetében Budapest már jelenleg is a világ egyik elismert városának számít, ezt a szerepét a jövőben tovább erősítheti.

Jelen tanulmány elemezte a helyi lakosok véleményét az Euro 2020 budapesti mérkőzéseivel való viszonyáról és az esemény hatásairól. A fő célkitűzések a következők voltak: a fővárosi lakosoknak az Euro 2020 megrendezésének várt és észlelt hatásairól alkotott előzetes és utólagos percepcióinak vizsgálata; a helyi lakosok véleményeinek összehasonlítása a két adatgyűjtési időszak között.

Közvetlenül az Euro 2020 előtt a sporteseménynek a helyi lakosok általi ismerete és az irányába mutatott érdeklődés, valamint a helyszínen történő részvételre vonatkozó szándék figyelemre méltó volt (Polcsik és mtsai, 2022a). Az eseményhez kapcsolódó érdeklődés stabilitását mutatja, hogy a két adatgyűjtési időpontban nem találtunk szignifikáns különbséget az Euro 2020 követésének és a stadionba látogatók arányának tekintetében sem.

A helyi lakosok percepciói a pozitív és a negatív hatás-tényezőkkel kapcsolatban megváltoztak az idő múlásával; a két pozitív és a három negatív dimenzió esetében is szignifikáns különbségeket találunk. Ez azt jelenti, hogy a helyi lakosok 6 hónappal az Európa-bajnokság után alacsonyabb pontszámokat adtak az előzetes, közvetlenül az esemény előtti véleményeikhez képest. Ez összhangban van a korábbi kutatások eredményeivel, amelyek rámutattak a pozitív és a negatív hatásokkal kapcsolatos várakozások kapcsán arra, hogy azok gyakran magasabbak az esemény előtt, mint azt követően (Hermann és mtsai, 2013; Kim és mtsai, 2006; Lorde és mtsai, 2011; Oshimi és mtsai, 2016).

A helyi lakosoknak a gazdasági és turisztikai előnyökkel, valamint a társadalmi interakciókkal kapcsolatos esemény előtti várakozásaik viszonylag magasak voltak. Ennek az egyik magyarázata az lehet, hogy a labdarúgó Európa-bajnokságot világszínvonalú, egyedi eseménynek tekintették, amely jelentős pozitív hatást gyakorolhat a város életére. A mérkőzéseket követően azonban az előnyökkel kapcsolatos percepciók már alacsonyabbak voltak, hasonlóan a korábbi, más sportesemények kontextusában végzett kutatások eredményeihez (Caiazza és Audretsch, 2015; Kim és mtsai, 2006; Lorde és mtsai, 2011; Oshimi és mtsai, 2016).

A megkérdezett budapesti lakosok szerint az Euro 2020 jelentős költségekkel járhat a város

számára a szolgáltatások árainak emelkedése, valamint a stadion jövőbeni kihasználtságával kapcsolatos dilemmák miatt. Korábbi tanulmányokban ezeket a szempontokat az események előtt hasonlóan ítélték meg (Gursoy és mtsai, 2011; Lorde és mtsai, 2011) még azokban a kutatásokban is, ahol a sportesemény szervezéséhez nem volt szükség jelentős beruházásra az infrastruktúra-fejlesztéshez vagy a stadionépítéshez (Balduck és mtsai, 2011). Kim és munkatársai (2006) és Kim és Petrick (2005) kutatásában három hónappal a 2002-es FIFA-világbajnokság után megállapították, hogy a dél-koreai lakosok magas költségek miatti aggodalmának szintje nőtt; ezzel szemben vizsgálatunkban az Euro 2020 után a helyiek negatív véleménye a költségekhez kapcsolódóan csökkent.

Az esemény miatt megnövekedett forgalommal és a parkolási problémákkal kapcsolatos vélemények mind a két időszakban negatív megítélésűek; bár az eseményt követően szembetűnő csökkenés mutatkozott. A budapestiek feltehetően kellemetlenségre számítottak az Euro 2020 miatt; eredményünk hasonló a labdarúgó-világeseményekkel (Kaplanidou és mtsai, 2013; Kim és mtsai, 2006; Kim és Petrick, 2005), és más típusú sporteseményekkel (Balduck és mtsai, 2011; Caiazza és Audretsch, 2015; Helsen és mtsai, 2022) kapcsolatos kutatások tapasztalataihoz.

A biztonság érzésére vonatkozó vélemények a többi negatív hatáshoz képest kisebb mértékben változtak, ugyanakkor az esemény előtti várakozásokhoz képest kedvező irányba. A korábbi tanulmányok is kimutatták, hogy a sporteseményekhez kapcsolódó helytelen viselkedések, például a vandalizmus nem jelent meg a lakosok véleményében negatív hatásként az eseményeket követően (Garbacz és mtsai, 2017; Gursoy és mtsai, 2011; Kim és mtsai, 2006).

Az összesített pozitív és negatív hatások kapcsán, az esemény előtt a budapestiek összességében több pozitív hatást vártak, mint negatívát. Az Euro 2020 után hasonló tendencia volt megfigyelhető, azaz a helyi lakosok általános megítélése szerint a sportesemény pozitív hatásai magasabbak voltak, mint az Európa-bajnokság negatív hatásai. Bár a sporteseményt követően az előnyök és a költségek megítélése egyaránt alacsonyabb volt, mint amire a helyi lakosok előzetesen számítottak, fontos kiemelnünk, hogy az észlelt előnyök meghaladták az észlelt költségeket.

A helyi lakosok percepcióiban megfigyelt változásokat és a sportesemények társadalmi támo-

gatottságát az adatgyűjtés időpontja mellett a szocio-demográfiai (nem, életkor, iskolai végzettség) tényezők (Helsen és mtsai, 2022; Garbacz és mtsai, 2017; Kim és Petrick, 2005; Waitt, 2003), valamint az esemény iránti érdeklődés (Oshimi és mtsai, 2016), az eseményen nézőként való részvétel (Chen és mtsai, 2018) és a sportolási, sportfogyasztási szokások (Perényi és mtsai, 2023a) is befolyásolják. Ezért a jövőbeni tanulmányoknak célszerű lenne minél több változót figyelembe venni a vélemények mélyebb megismerése érdekében. Azonosítani lehet továbbá a fogadó város lakosainak azon alcsoportjait, amelyek eltérő módon érzékelik a sportesemények hatásait (Ma és mtsai, 2013; Ma és Rotherham, 2016; Polcsik és mtsai, 2022b).

Az észlelt hatásokat vizsgáló kutatások alkalmasak arra, hogy feltárják a helyi közösségek sportesemények rendezésével kapcsolatos nézeteit. A fogadó városi lakosok véleményének méréséből származó eredmények a rendezvény előtt, valamint az eseményt követően is segíthet abban, hogy a sportesemények egyre inkább szolgálják a helyi lakosok jövőbeni igényét, aggodalmaikra válaszokat és megoldásokat tudjanak adni. Az információkat célszerű kommunikációs stratégiák részeként hasznosítani, így a pozitív hatások maximalizálása mellett a negatívumok minimalizálása is megtörténhet.

Köszönetnyilvánítás

A kutatás a Magyar Testnevelési és Sporttudományi Egyetem Sporttudományok Doktori Iskola támogatásával készült.

Felhasznált irodalom

- Balduck, A.L., Maes, M., Buelens, M. (2011): The social impact of the Tour de France: Comparisons of residents' pre-and post-event perceptions. *European Sport Management Quarterly*, **11**: 2. 91-113.
- Caiazza, R., Audretsch, D. (2015): Can a sport mega-event support hosting city's economic, socio-cultural and political development? *Tourism Management Perspectives*, **14**: 1-2.
- Chen, K.C., Gursoy, D., Lau, K.L.K. (2018): Longitudinal impacts of a recurring sport event on local residents with different level of event involvement. *Tourism Management Perspectives*, **28**: 228-238.
- Garamvölgyi, B., Dóczy, T. (2021): Sport as a tool for public diplomacy in Hungary. *Physical Culture and Sport*, **90**: 1. 39-49.
- Garbacz, J., Cadima Ribeiro, J., Mourão, P.R. (2017): Discussing the posthosting evaluation of a mega sporting event: The perception of Warsaw residents toward UEFA EURO 2012. *Tourism and Hospitality Research*, **17**: 4. 392-410.
- Graeff, B., Knijnik, J. (2021): If things go South: The renewed policy of sport mega events allocation and its implications for future research. *International Review for the Sociology of Sport*, **56**: 8. 1243-1260.
- Gursoy, D., Chi, C.G., Ai, J., Chen, B.T. (2011): Temporal change in resident perceptions of a mega-event: The Beijing 2008 Olympic Games. *Tourism Geographies*, **13**: 2. 299-324.
- Gursoy, D., Kendall, K.W. (2006): Hosting mega events: Modeling locals' support. *Annals of Tourism Research*, **33**: 3. 603-623.
- Győri, F. (2020): *Health – Sports – Tourism with the prospects of Hungary*. Foundation for Youth Activity and Lifestyle, Szeged, 121-127.
- Helsen, K., Taks, M., Scheerder, J. (2022): Involvement, social impact experiences, and event support of host residents before, during, and after the 2021 UCI Road World Championships. *Sustainability*, **14**: 15. 9509.
- Hermann, U.P., Du Plessis, L., Coetzee, W.J., Geldenhuys, S. (2013): Local residents' perceptions of the 2010 FIFA World Cup. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, **35**: 1. 25-37.
- Hu, L.T., Bentler, P.M. (1999): Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, **6**: 1. 1-55.
- Kaplanidou, K., Karadakis, K., Gibson, H., Thapa, B., Walker, M., Geldenhuys, S., Coetzee, W. (2013): Quality of life, event impacts, and mega-event support among South African residents before and after the 2010 FIFA World Cup. *Journal of Travel Research*, **52**: 5. 631-645.
- Kaplanidou, K. (2021): Sport events and community development: resident considerations and community goals. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, **22**: 1. 53-66.
- Keane, L., Hoare, E., Richards, J., Bauman, A., Bellew, W. (2019): Methods for quantifying the social and economic value of sport and active recreation: a critical review. *Sport in Society*, **22**: 12. 2203-2223.

- Kim, S.S., Petrick, J.F. (2005): Residents' perceptions on impacts of the FIFA 2002 World Cup: The case of Seoul as a host city. *Tourism Management*, **26**: 1. 25-38.
- Kim, H.J., Gursoy, D., Lee, S.B. (2006): The impact of the 2002 world cup on South Korea: Comparisons of pre- and post-games. *Tourism Management*, **27**: 1. 86-96.
- Kim, W., Walker, M. (2012): Measuring the social impacts associated with Super Bowl XLIII: Preliminary development of a psychic income scale. *Sport Management Review*, **15**: 1. 91-108.
- Kim, W., Jun, H.M., Walker, M., Drane, D. (2015): Evaluating the perceived social impacts of hosting large-scale sport tourism events: Scale development and validation. *Tourism Management*, **48**: 21-32.
- Lorde, T., Greenidge, D., Devonish, D. (2011): Local residents' perceptions of the impacts of the ICC Cricket World Cup 2007 on Barbados: Comparisons of pre-and post-games. *Tourism Management*, **32**: 2. 349-356.
- Ludvigsen, J.A.L., Hayton, J.W. (2022): Toward COVID-19 secure events: Considerations for organizing the safe resumption of major sporting events. *Managing Sport and Leisure*, **27**: 1-2. 135-145.
- Ma, S.C., Ma, S.M., Wu, J.H., Rotherham, I.D. (2013): Host residents' perception changes on major sport events. *European Sport Management Quarterly*, **13**: 5. 511-536.
- Ma, S.C., Rotherham, I.D. (2016): Residents' changed perceptions of sport event impacts: The case of the 2012 Tour de Taiwan. *Leisure Studies*, **35**: 5. 616-637.
- Mair, J., Chien, P.M., Kelly, S.J., Derrington, S. (2023): Social impacts of mega-events: A systematic narrative review and research agenda. *Journal of Sustainable Tourism*, **31**: 2. 538-560.
- Mourão, T., Ribeiro, T., Cunha de Almeida, V.M. (2022): Psychic income benefits of the Rio 2016 Olympic Games: Comparison of host Community pre-and post-Games perceptions. *Journal of Sport & Tourism*, **26**: 1. 21-41.
- Ohmann, S., Jones, I., Wilkes, K. (2006): The perceived social impacts of the 2006 Football World Cup on Munich residents. *Journal of Sport & Tourism*, **11**: 2. 129-152.
- Oshimi, D., Harada, M., Fukuhara, T. (2016): Residents' perceptions on the social impacts of an international sport event: Applying panel data design and a moderating variable. *Journal of Convention & Event Tourism*, **17**: 4. 294-317.
- Perényi Sz., Laczkó T., Polcsik B. (2023a): Kellenek-e világ és kontinentális sportesemények Budapestnek? *Magyar Sporttudományi Szemle*, **101**: 1. 20-29.
- Perényi, Sz., Polcsik, B., Paár, D., Csurilla, G. (2023b): The concept of territorial capital: considerations for measuring sports events. *Sport in Society*, 1-21.
- Polcsik B., Perényi Sz. (2020): A sportesemények társadalmi hatásainak mérése a szervező város lakosságának körében – nemzetközi tekintés. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **21**: 2. 42-52.
- Polcsik, B., Perényi, Sz. (2022): Residents' perceptions of sporting events: a review of the literature. *Sport in Society*, **25**: 4. 748-767.
- Polcsik B., Laczkó T., Perényi Sz. (2022a): A budapesti lakosok percepciói az Euro 2020 várt hatásairól. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **97**: 36-45.
- Polcsik, B., Laczkó, T., Perényi, Sz. (2022b): Euro 2020 Held during the COVID-19 Period: Budapest Residents' Perceptions. *Sustainability*, **14**: 18. 11601.
- Taks, M., Chalip, L., Green, B. C. (2015): Impacts and strategic outcomes from non-mega sport events for local communities. *European Sport Management Quarterly*, **15**: 1. 1-6.
- Taks, M., Oshimi, D., Agha, N. (2020): Other-versus self-referenced social impacts of events: Validating a new scale. *Sustainability*, **12**: 24. 10281.
- Taks, M., Rocha, C. (2022): Involvement, social impacts and subjective well-being: Brazilians' experiences from Rio 2016 Olympic and Paralympic Games. *World Leisure Journal*, **64**: 4. 361-382.
- Twynam, D.G., Johnston, M. (2004): Changes in host community reactions to a special sporting event. *Current Issues in Tourism*, **7**: 3. 242-261.
- Vetitnev, A.M., Bobina, N. (2017): Residents' perceptions of the 2014 Sochi Olympic Games. *Leisure Studies*, **36**: 1. 108-118.
- Vico, R.P., Uvinha, R.R., Gustavo, N. (2019): Sports mega-events in the perception of the local community: the case of Itaquera region in São Paulo at the 2014 FIFA World Cup Brazil. *Soccer & Society*, **20**: 6. 810-823.
- Waitt, G. (2003): Social impacts of the Sydney Olympics. *Annals of Tourism Research*, **30**: 1. 194-215.